EL POU de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió

Gent | Jordi Sardans | Actualitzat el 24/03/2020 a les 11:00

«Em considero un privilegiat per haver aconseguit treballar en el que m'agrada i quan ho faig és una festa, la gent està predisposada als somriures»

ENTREVISTA aÂ Jordi Pesarrodona. Comediant de carrer i pallasso, s'inicia amb Setrill i fa "bolos" amb Comediants i La Fura dels Baus. Funda Gog i Magog amb Josep Noguera. El 1993 intervÃ© amb Pallassos sense Fronteres a l'antiga IugoslÃ via. El 1995, amb "Parasitum" es donen a conÃ¨ixer arreu del mÃ³n. Dirigeix fires de recreaciÃ³ histÃ²rica, Ã©s coordinador artÃ-stic d'Adifolk i dirigeix l'Aplec Internacional. Ha estat director creatiu de Focus i Ã©s responsable de la FundaciÃ³ La Roda. Exregidor de Cultura per ERC de l'Ajuntament de Sant Joan de Vilatorrada, va ser membre del Consell Comarcal i va entrar a la Permanent comarcal d'ERC, fins que va dimitir de tots els cÃ rrecs.

Foto: Francesc Rubí.

- Què va passar amb el teu avi a Sant Joan, a principis de la Guerra Civil?

- L'avi Genís tenia el sobrenom de "matacapellans". En començar la Guerra es formen als pobles i ciutats de Catalunya els Comitès Revolucionaris de Milícies Antifeixistes. S'inicia la revolució social, amb les col·lectivitzacions. A Sant Joan el presideix Agustí Soler, de la Unió de Rabassaires, que després va ser executat pels franquistes al Camp de la Bota. L'avi era anarquista de la CNT-FAI i empaitava propietaris rurals de la contrada, bé per ideologia o per deutes pendents, amb la intenció de matar-los. Un d'ells, el de Can Punxes, s'hauria pogut escapar, però va preferir quedar-se amb la dona que estava malalta, i es pensava -com que els coneixia a tots- que no li farien res. Segons les explicacions que m'han arribat, la història va ser molt sanguinària: el van trobar a la capçalera del llit i l'avi amb una destral li va tallar una mà i més tard el van trobar mort en una cuneta. D'altres com l'Aloy, que tenia terrenys prop del Pla dels Lledoners, van aconseguir escapar. Amb el Memorial Democràtic vaig conèixer el fill de Can Punxes i li vaig demanar perdó per aquesta bogeria sanguinària. Amb el president del Memorial, Jordi Palou-Loverdos, hem fet xerrades on expliquem el que va passar, conjuntament amb supervivents de Mauthausen.

- Com va morir, el teu avi?

- Hi ha dues versions. Va morir al Grauet de Fals. L'oficial afirma que perseguint el propietari del Grauet va dir als companys que entraria a casa seva i el faria sortir per la porta, moment en què els altres li disparerien. L'home no hi era i en sortir ell, per equivocació, el van matar. Extraoficialment, s'explica que entre els companys van decidir que l'havien d'aturar i l'única manera era liquidar-lo. No sé quina és la versió real. Vaig trobar un article de "La Vanguardia" on explicava que s'havia enterrat Genís Pesarrodona, com a secretari de la CNT de la Catalunya interior, dins l'església col·lectivitzada, amb milers de clavells al costat del taüt.

- Què va passar amb la família?

- Acabada la guerra, la dona, totalment aïllada i amb quatre fills: Enric, Jaume, Rafael i

Francesca, la famosa Quica, la meva tieta. Totes dues es van prostituir, en quedar-se sense la cartilla de racionament, en ser dones i de família anarquista, per la repressió de la dictadura franquista. La iaia tenia uns cosins a Salo i els va proposar quedar-se amb algun dels fills. Van triar el pare, que hi va a viure, però mai va dormir dins la casa, sinó al paller i no el van portar a l'escola. La mare era la petita d'una família de tretze germans i vivien en una masia de Sant Mateu de Bages. Un d'ells, Segimon Capsada, de l'autoservei. En ser la més petita, es va quedar a cuidar el pare. Després, li van buscar algú per casar-se, el meu pare, que feia de pastor i tenia nou anys menys que ella. La mare va anar als Frares de Manresa i convivia en un pis de la plaça Valldaura amb tres germanes. Escrivia bé en català i tenia bona cal·ligrafia.

- Com recordes la descoberta de les fosses dels soldats republicans al Poal?

- Quan entro com a regidor de Cultura a Sant Joan m'assabento que uns pagesos deixaven flors al camí de les Torres del Poal, on hi havia una fossa de soldats enterrats. Investiguem amb gent com el Quim Aloy i trobem documentació de la Creu Roja de l'època, on membres d'aquell cos havien fet una fossa per enterrar quinze soldats nus, sense identificar. A l'informe, les tropes "nacionals" consideren que cal deixar-los tirats per rojos, sense enterrar-los al cementiri. La Creu Roja decideix enterrar-los en una fossa per les dificultats del terreny en traslladar-los. Quan la Generalitat promovia la recuperació de la Memòria Democràtica en l'etapa Romeva -a qui substituirà Jordi Palou- li comuniquem la localització d'una fossa i ens aconsella dignificar-la. Em sento orgullós d'haver-ho fet, des de l'Ajuntament. Ho dignifiquem amb quinze pilones iguals, de color vermell, en representació de la terra del Bages i com a símbol de la sang vessada per soldats republicans desconeguts que fugien en retirada per l'entrada de les tropes franquistes, que havien establert un gran campament al voltant de la fàbrica Gallifa. Ara tenim la fossa localitzada i si la tecnologia d'aquí uns anys permet extreure l'ADN, fantàstic, però mentrestant, si ningú no ho reclama, no es pot obrir la fossa.

Foto: Francesc Rubí.

Del Correfoc a Gog i Magog

- Quins van ser els teus inicis en el món de l'espectacle?

- El 1984 vaig intervenir en el Correfoc de Manresa amb el grup Setrill. Era un "freelanc" que anava amb diverses companyies. Amb Els Comediants de Joan Font, havia intervingut amb "Tòtil I, tocat de l'ala", un dels seus primers espectacles representats a Manresa, a l'antiga Caserna del Carme, amb els músics de la Companyia Elèctrica Dharma. Com a "freelance" vaig estar al Drac, Tracamundana, La Sinforosa, L'Espantaocells, Ara Va de Bo, Carantamaula...

- Quina valoració en fas, de Gog i Magog?

- Gog i Magog va voler ser transcendent. El nom sorgeix de la Bíblia i representa en hebreu el nom del diable i del poble del diable, segons l'Apocalipsi. Té vinculació amb el món del foc i la pirotècnia. També ens motivava pel llibre de Giovanni Panini, Gog, com a fabricant de somnis. Vam revaloritzar el mercat i fer rècords Guinness com les 24 hores de permanència amb xanques a la plaça Reial de Barcelona, o pujant el Puigmal i el Teide. Anàvem a les redaccions de diaris, com "El Periódico", amb les xanques posades i els netejàvem els vidres de fora. Del 1988 al 1990 tenim molta feina fent cercaviles, amb Pep Garcia, vinculat a Rialles. També conec La Roda com a fundació que treballa els espectacles familiars.

- Què us va representar el 1992, l'any de les Olimpíades?

- A alguns xanquers ens selecciona la Fura dels Baus per participar en l'espectacle "Mar Olímpic" dels Jocs de Barcelona. Va ser fantàstic i el "bolo" de la vida, on feia d'harpia com a xanquer especialista, en la història de la fundació de Barcelona a través d'Hèrcules, en una versió

espectacular. Va ser una experiència sensacional per la col·laboració dels voluntaris amb els professionals. És l'efervescència del teatre de carrer: es creen produccions grans com "Somni" (1993), que s'estrena a la Fira d'Espectacles d'Arrel Tradicional de Manresa a Sant Domènec, on es barregen actors professionals amb entitats de cultura popular. El 1994 fem "El rei dels torrats", l'any del Xacobeo, en homenatge als "titiriteros pícaros".

- El 1995, què va significar "Parasitum"?

- Va ser el gran èxit que va permetre donar-nos a conèixer a Europa i països com els Estats Units i Canadà. La companyia es divideix en dues branques: el teatre familiar, per no perdre els orígens, i la potenciació dels espectacles de mitjà i gran format en les quals ens especialitzem deu persones a dedicació exclusiva de la companyia. És el boom de Gog i Magog, que continua treballant les arts de carrer, tot realitzant centres de producció i creació. Em considero un privilegiat a la vida per haver aconseguit treballar en el que m'agrada. Explico que el meu món és fictici, perquè quan treballo és com una festa, amb la gent predisposada als somriures.

- Com et van influir especialistes francesos com Michel Dalerre?

- Era el director de "Les homes en noir", una de les companyies pioneres amb seu a Marsella pel que fa a les accions del teatre de carrer. Fèiem monogràfics intensius amb les noves tècniques que després aplicàvem als espectacles. "Parasitum" no deixa de ser una inspiració de La Patum de Berga, on els actors giren en el sentit contrari de les agulles del rellotge, com el salt de plens o tal com gira la terra. Creem un nou bestiari i en lloc de guites hi posem insectes gegants, per treballar el microcosmos i el món del ritual. Ho hem aprés de l'experiència francesa que alhora s'inspira de la cultura popular catalana. Volem potenciar la Catalunya interior o profunda, amb espectacles plenament arrelats a la terra i gràcies a la formació francesa podem fer el salt.

- Quina ha estat la teva participació en les fires de recreació històrica?

- Quan la Creu Roja, amb Florenci Serra, és l'administradora de la festa de la Llum, conec Pere Garcia, que organitza la primera edició d'una fira medieval contractada i ens proposa crear una estructura pròpia a Manresa. Ens ho proposa a Gog i Magog i em demana involucrar-hi les entitats manresanes. Des de la segona edició de la Fira de l'Aixada fins a la dotzena les dirigeixo personalment i ara és un referent de la ciutat. Vam crear la Fira de les Bruixes de Sant Feliu Sasserra. Amb el conseller de Cultura Lluís Puig professionalitzem la Fira del Tocasons de Taradell. Intervinc en d'altres propostes com el Cau de Bruixes de Centelles, els Romeus de Monistrol; amb Cat-emocions amb Pep Huguet, la Fira dels Matiners d'Avinyó, els Embarrats de Sant Joan i darrerament la Fira de les Filadores de Callús. També vaig treballar amb el cicle festiu de Catalunya amb Lluís Puig i vaig col·laborar en els Tallers per la Festa.

- Què és Adifolk i quina és la teva tasca com a coordinador artístic?

- És una associació per a la difusió del folklore. En vaig ser coordinador artístic, tot dirigint l'Aplec Internacional en nou edicions a diferents ciutats d'Europa, però també a Washington, on ja no viatjo en estar imputat i amb problemes per poder sortir del país. Es tractava de professionalitzar i donar una mica de ritme a la cultura popular, amb directors creatius. També m'encarrego de l'organització de les jornades internacionals folklòriques. Des del 2000 fins fa poc formo part de l'estructura de creació, i ara estic a la Fundació La Roda.

- Quina feina hi fas?

- La Fundació té més de 40 anys d'història. Neix a Barcelona per muntar espectacles de qualitat en barris d'exclusió social. Abans era una entitat subvencionada al 100%. Ara fa la mateixa tasca, amb programacions en d'altres indrets, dins l'àmbit de la responsabilitat social. Els seus beneficis repercuteixen en els barris amb més risc d'exclusió. És un projecte fantàstic i actualment en soc

director artístic. Muntem la festa anual de la Tamborinada, porto la programació dels espectacles de la Roda i continuo vinculat a les arts de carrer dins l'àmbit familiar i del món del pallasso.

Foto: Francesc Rubí.

Nas vermell

«Àfrica sempre ens torna a cridar, segurament per aquell etern somriure de les persones, que reflecteix la dignitat dels que no tenen res. És impressionant!»

- Com va ser l'experiència a l'antiga Iugoslàvia amb Pallassos sense Fronteres?

- L'any 1993, en ple conflicte bèl·lic, contacto amb els refugiats de les ciutats de Bòsnia. Vaig aprendre la realitat de la vida i a lluitar perquè totes les persones tinguin els mateixos drets i deures. Comença la meva inquietud d'activista. Vaig fer tres expedicions més i la darrera va ser al Senegal, on intentàvem portar els somriures als infants. Fa onze anys neix la meva filla Sibil·la i deixo part de l'activisme, però fa tres anys vaig anar a la República Dominicana amb la fundació Codespa, que s'ocupa dels nens amb càncer. Actuo com a pallasso a les xaboles de la zona de Santo Domingo. Ara tinc ganes d'endur-me la nena perquè palpi la realitat sobretot a l'Àfrica, que sempre ens torna a cridar, segurament per aquell etern somriure de les persones, que reflecteix la dignitat dels que no tenen res. És impressionant!

- D'on sorgeix la protesta del nas vermell?

- L'any 1994, amb Pep Callau, vam fer la protesta del nas vermell a la frontera amb Bòsnia. És la màscara més petita del món i costa molt d'atacar. Funciona i sempre el porto a la butxaca. Significa pau, diàleg i treure transcendència a les coses, menys a Espanya. El 20 de setembre del 2017, a la Conselleria de Governació hi havia molt poca gent i em vaig plantar primer al davant i després al costat del cos armat. Els ensenyo un vot com un arma de destrucció massiva. Cada vegada estan més enfadats i acabo posant una estelada. Passa Quico Sallés i fa una foto que esdevé viral a les xarxes socials i arreu del món fins que l'endemà rebo insults del fòrum dels guàrdies civils que es van venjar l'1-0 a Sant Joan.

- Van anar directament per tu?

- Si. Ara ja ho sabem per confessió en seu judicial. La guàrdia civil es va concentrar a Collbató, on dos infiltrats van confirmar que estava al col·legi Joncadella. Quina ment recargolada decideix que s'ha de castigar un pallasso i que sigui el tercer col·legi a atacar de tot Catalunya? Van actuar sense defenses perquè van calcular que donant quatre hòsties a la gent s'acabaria amb el referèndum, però ens vam quedar allà, ens vam protegir i vam votar.

- Encara et queda algun judici pendent?

- Un com a perjudicat, de manera que al cap de dos anys podré declarar, i un altre ja que després d'arxivada la denúncia de la guàrdia civil que em demanava presó directament, ara la fiscalia general de Catalunya diu que vaig ser l'agitador pqerquè a Sant Joan insultessin les forces d'ordre públic i la jutgessa m'acusa de desobediència greu per no haver impedit el referèndum al poble per la meva notorietat pública.

- Què va passar en la teva declaració davant Marchena al Tribunal Suprem?

- Quan Jordi Cuixart ens tria a tota una colla com a testimonis del Bages ens diu que la seva defensa és «Ho tornarem a fer». Senzillament, havíem d'explicar la veritat. A l'advocada Marina

Roig li vaig dir que portava el nas i ella em va dir que no me'l posés. Vaig dir que protestaria simbòlicament i que el posaria sobre la taula. Un dels set magistrats el va veure i va fer córrer la veu. Li va arribar a Marchena, que es pensava que ja el tenia a les mans i em va dir. "Qué tiene en las manos?". "Nada", li vaig dir. I aixeco les mans amb els dits ben oberts.

ERC

- Per què milites i ets fas regidor d'ERC?

- A Esquerra hi ha gent treballadora que s'arremanga. M'agrada ser el primer d'arribar i l'últim de plegar com he fet sempre com a actor. La funció acaba quan has deixat la furgoneta descarregada i el local tancat. Durant quatre anys vaig ser regidor de Cultura, Patrimoni i Memòria. Amb el pressupost més baix de tots els temps, però s'han fet coses gràcies a la implicació de les entitats del poble. Aprofito l'ofici per crear els Embarrats, amb una estructura de consell de savis: historiadors, guionistes, comunicadors i voluntaris.

- Com influeix la imputació judicial en la teva vida?

- Molt. Me la canvia. Des d'ERC em demanen que vagi de cap de llista per aprofitar-ho, però dic que no perquè no em veig com a alcalde. Decideixo presentar-me al Consell Comarcal i entrar a la Permanent comarcal d'ERC. Com a activista polític participo en l'organització de Música per la Llibertat, que presento cada diumenge des que van arribar els presos a Lledoners.

- Quan l'independentisme reclama unitat, com respons com a militant d'ERC?

- Soc militant de partit i càrrec polític, però no sé què explicar. Des de la direcció ens diuen que hem d'eixamplar la base i no cridar tant independència. Aquestes consignes em fan estar intranquil. Quan entro a la presó i parlo amb Oriol Junqueras, a qui estimo i per ell continuo sent militant, em decep molt. Em diu que truqui al servei de comunicació del partit perquè em diguin el que he de dir als concentrats de Lledoners. Vaig pensar, què està passant? Reclamo la informació al partit. Em venen a veure Telechea i Mirella Cortés, però no saben què dir-me. Com que ningú s'atreveix a parlar, faig autocensura i acabo plegant de tots els càrrecs, sense estripar el carnet. Retorno a l'activisme social. És l'hora del poble, com deia Xirinachs, de la demòtica, amb representants reals que, si no compleixen, se'ls fa plegar.

- Què passa amb l'actual ERC?

- No hi trobo explicació. He vist la transformació de la gent que té un càrrec, de manera que aleshores se'l volen fer seu. Quan un partit es fa gran, i ERC se n'està fent, comença a tenir molts càrrecs i com més n'hi ha, més gent no se'n vol moure. Això fa molt mal. Després, és clar que no es pot dirigir un partit des de la presó.

El perfil

Foto: Francesc Rubí.

Jordi Pesarrodona Capsada neix el 20 de juliol de 1960 a Salo, terme municipal de Sant Mateu de Bages, per casualitat, ja que el seu pare Jaume és fill de Sant Joan de Vilatorrada i va treballar a Cal Torras del carrer del Bruc de Manresa i en tancar va passar a l'escorxador Pujol, de Sant Joan. La mare, Trinitat, de Sant Mateu de Bages, va ser mestressa de casa i havia treballat a l'escorxador. El seu avi va ser l'anarquista Genís Pesarrodona. Va a l'Acadèmia Font de Sant Joan de Vilatorrada, comença el batxillerat i passa a l'Escola de Maestria Industrial de Manresa. Treballa a la fàbrica de plàstics Plastiamida, de Sant Joan, però decideix formar-se en les arts de carrer, en època de Comediants i La Fura dels Baus. En una cercavila veu el grup Setrill a Manresa, amb qui intervindrà en la darrera època, després de la separació de Marcel Gros, el

Xampa i el Mitri, que van convertir-se en el Teatre Mòbil, i decideix dedicar-s'hi. Amb Xavier Aguado aprèn a anar amb xanques i contacta amb Ton Girona de Comediants per començar a fer "bolos". A Setrill el 1984 hi havia Jordi Purtí, Xavier Aguado, Pep Tort, Pep Aranda i Jordi Lleyda, i tenien el local al Coro Sant Josep del carrer de Na Bastardes.

Amb Josep Noguera creen una companyia de teatre, que dura poc, fins a la fundació de Gog i Magog, que dura fins al 2013, amb la crisi econòmica, quan el teatre de carrer és substituït per la cultura popular. Amb la Fura dels Baus participa com a xanquer en Mar Olímpic als Jocs de Barcelona de 1992. Quan Tortell Poltrona funda Pallassos sense Fronteres, el 1993 van a la zona d'Ístria. El 1995 estrenen "Parasitum" a Tàrrega, un gran èxit que els va projectar internacionalment. Es forma com a comediant en companyies de teatre de carrer franceses, sense deixar de fer de clown en els espectacles de públic familiar. Coordina i organitza fires de recreació històrica amb participació popular. Dirigeix des de la segona a la dotzena Fira de l'Aixada. Treballa per al departament de Cultura amb Lluís Puig potenciant noves fires i el cicle festiu de Catalunya. Director creatiu de Focus, va dirigir cavalcades de Reis, com la de Manresa transmesa per TV3. Coordinador artístic d'Adifolk des de l'any 2000, actualment és director artístic de la Fundació La Roda. Milita a ERC quan a Sant Joan es crea una secció local, ara fa 25 anys, en l'època de Jordi Grané. Viu un temps a Puig-reig, on es desenganya de la política, però la vida fa un tomb i el 2012 li proposen ser número 2 de la llista a Sant Joan, en època de crisi i de retallades.